



Mechanische vliegenva in de rundveehouderij

De koeien moesten er even aan wennen, maar inmiddels hebben ze de voordelen in de gaten. Melkveehouders Gert-Jan en Arjen Kool uit het Utrechtse Hei- en Boeicop zijn enthousiast over de werking van een mechanische vliegenva die ze zelf bouwden, in navolging van collega-veehouders in de VS, Australië en Uruguay.

Tekst: Vera de Visser, KAD & Eric Hees, CLM Onderzoek en Advies

Leadfoto: Roos van Bijnen

Alle koeien door de wasstraat

Het principe is vrij simpel: de koeien lopen 'in een treintje' van de stal naar de weide door een smalle sluis van stilstaande verticale borstels, met een doorzichtig dak – ongeveer zoals in een autowasstraat. Door de verstoring van de borstels vliegen de insecten van de koeien af en naar boven (naar het licht toe) door een rooster, waar ze vast komen te zitten achter een stuk vliegengaas. Door de hitte gaan de vliegen vervolgens dood en vallen ze aan de zijkant van de val naar beneden op de grond. Voor een goede werking is het belangrijk dat het dak (of juist de zijkanten, er zijn diverse varianten mogelijk) van de sluis licht doorlaat en dat de wanden en borstels juist relatief donker zijn. Op die manier vertonen de vliegen de gewenste neiging om de vacht van de koe te verlaten.

Nauwelijks bijvangst

De werking van dit type vliegenva bleek dermate veelbelovend dat het project in 2019 is opgepikt door diverse onderzoekspartners, waaronder CLM Onderzoek en Advies en de provincie Utrecht. Drie Utrechtse melkveehouders hebben vervolgens in de zomer van 2021 op hun bedrijf ook vergelijkbare vliegenvallen gebouwd. De insectenvangsten zijn daarbij

verzameld en gedetermineerd. Wat bleek? In één week tijd ving een dergelijke val maar liefst 4575 insecten, waarvan 60% bestond uit kleine steekvliegen (*Haematobia irritans*) en 30% uit stalvliegen (*Stomoxys* spp., niet verder gedetermineerd). Minder dan 1% van de insecten in de val betrof ongewenste bijvangst, zoals vlinders.

Biodiversiteit

De diverse voordelen van de mechanische DIY-vliegenva zijn makkelijk te bedenken. Voor een relatief kleine investering (enkele honderden euro's aan materiaalkosten) is op vrij eenvoudige wijze een dergelijke val te bouwen. Wanneer de dieren eenmaal gewend zijn aan het doorlopen van de sluis, kunnen ze dit op eigen initiatief blijven doen zodra ze veel last hebben van stekende insecten. Dit vermindert de kans op overdracht van ziekten van vlieg naar rund, zoals bijvoorbeeld mastitis (uierontsteking) én zorgt voor minder stress bij de dieren als gevolg van jeuk en huidirritatie. En een minstens zo belangrijk voordeel: het gebruik van chemische middelen tegen stekende insecten – toegestaan zowel in de gangbare als de biologische veehouderij – kan (sterk) worden vermindert. Dat betekent een boost voor de biodiversiteit

rondom het boerenbedrijf, want het is bekend dat dergelijke biociden via de mest lang aanwezig blijven in de omgeving. Bovendien wordt het risico op doorvergiftiging van aan biociden blootgestelde insecten naar predatoren zoals vleermuizen en vogels vermindert.

Verdere monitoring

In 2021 hebben de waterschappen Rivierenland, HDSR en Amstel, Gooi en Vecht besloten de proef voort te zetten, in de hoop hiermee de belasting van het oppervlaktewater met chemische vliegmiddelen terug te dringen. Deze zomer wordt de werking van de vliegenvallen niet alleen op de drie eerder genoemde bedrijven verder gemonitord maar ook op twee nieuwe deelnemende melkveebedrijven. De monitoring vindt plaats op het niveau van groepen van vliegsoorten en overige insecten, waarbij speciale aandacht is voor de risico's voor niet-schadelijke insecten zoals vlinders en bijen. Afhankelijk van de aard van de zomer (vliegenrijk zoals 2020 of vliegenarm zoals 2021) kan in de komende winter een definitiever oordeel worden gegeven over de meerwaarde van deze vliegenva. ●